

ΑΕ 1920

Καστιώτης: Ἡρας Ἀργείας ξόανον. 53

κεκολλημένου ἐκεῖ. Τῆς συνηθείας ταύτης τοῦ νὰ ζωγραφίζωσιν εἰκόνας καὶ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν τοίχων τῶν ναῶν πλὴν ἄλλων βυζαντινῶν χρόνων παραδειγμάτων (Πρβ. *Miljukov* ἐν Δελτ. τοῦ Ρωσικοῦ ἀρχαιολογ. Ἰνστιτούτου Κ/ωσ IV 1899 Πιν. 11, 12, 20) ἔχομεν καὶ ἐν Ἀθήναις δύο ἄλλα τοιαῦτα προσερχόμενα ἐκ τῶν χρόνων τῆς Τουρκοκρατίας τὴν Παναγίαν Γοργοπεπήκοον ἐπὶ

τῆς Ν. πλευρᾶς τῆς ἑποίας διεσώζοντο εἰκόνας μέχρι τοῦ 1852 (*Gailhabaud* *Monuments anciens et modernes* Paris 1850 Τομ. II μερ. I. ἄνευ ἀριθμ. πίνακος. Πρβ. καὶ *Νεροῦτσον* ἐν Δελτ. Ἱστορ. καὶ Ἐθνολογ. Ἑταιρείας III 1890 σ. 83) καὶ τοὺς Ταξίαρχας παρὰ τὴν Πύλην τῆς Ἀγορᾶς (*Gailhabaud* ἔ. ἄ.)

Ἀνδρέας Ξυγγόπουλος

Ἡρας Ἀργείας ξόανον

ὑπὸ

Π. Καστιώτου.

Κίων¹ ἐκ πάρου λίθου, τετραγώνου σχήματος, μετὰ βάσεως συμφυοῦς, ἔλως ἐπιπολαίου ἐργασίας, ἀποκεκρουμένος ἄνωθεν. Ὑψος σφζόμενον 0,91, πλάτος κατὰ τὴν βᾶσιν 0,47, ὕψος βάσεως 0,16.

Εὑρέθη τῷ 1892 ἐν τῷ παρὰ τὸ Ἄργος ναῶ τῆς Ἡρας, τῷ ὑπὸ τοῦ Ἀργείου ἀρχιτέκτονος Εὐπολέμου οἰκοδομηθέντι· προέρχεται δὲ ἐκ τοῦ ἕλγιον ὑψηλότερον κειμένου ἀρχαίου ναοῦ, τοῦ κατὰ παράδοσιν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Δώρου οἰκοδομηθέντος καὶ καέντος (Ὀλυμπ. 89₃ = 423 π. X.) ἀμελεία τῆς ἱερείας Χρυσήϊδος (Παυσ. Β' 17, 7) «ἔστυ δὲ ὑπὲρ τῶν ναῶν τοῦτων τοῦ προτέρου ναοῦ θεμελίω τε καὶ εἰ δὴ τι ἄλλο ὑπελίπειο ἢ φλόξ, κατεκαύθη δὲ τὴν ἱερίαν τῆς Ἡρας Χρυσήϊδα ὕπνου καταλαβόντος, διὲ δὲ λόγος πρότιον σιφαινομάτιον ἦπειτο. καὶ Χρυσῆς μὲν ἀπελοδοῦσα ἐς Τεγέαν τὴν Ἀθηναίαν τὴν Ἀλέαν ἰκέτευεν. Ἀργεῖοι δὲ καίπερ κακοῦ τηλικούτου παρόντος σφίσι τὴν εἰκόνα οὐ καθεῖλον τῆς Χρυσήϊδος, ἀνάκειται δὲ καὶ ἐς τὸδε τοῦ ναοῦ τοῦ κατακαυθέντος ἔμπροσθεν».

¹ Ὁ κίων οὗτος μνημονεύεται διὰ βραχίων ἐν τῷ συγγράμματι τοῦ Ch. Waldstein «The Argive Heraeum» (Boston and New York 1902, σ. 43 καὶ 137 εἰκ. 15 καὶ 70).

Ὁ ναός, ἐν ᾧ εὑρέθη ὁ κίων, ἀνεσκαφῆ τοῦ πρώτου ἐν μέρει ὑπὸ Ραγκαβῆ καὶ Bursian ἐν ἔτει 1855, τελειωτικῶς δὲ ἐν ἔτει 1892-1895 ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀμερικανικῆς ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς διὰ τοῦ καθηγητοῦ Ch. Waldstein.

Ὁ κίων οὗτος φαίνεται ὅτι δὲν ἐχρησίμευεν δι' ἀρχιτεκτονικὸν σκοπὸν, ἀλλὰ παρίστα τὸ εἰδωλὸν αὐτῆς τῆς θεᾶς Ἡρας, εἶνε δὲ τοῦτο τὸ πανάρχαιον ἐκ τῶν χρόνων τῆς κιονολατρίας ἄγαλμα τῆς ἐλληνικῆς θεότητος² περὶ οὗ ὁ Παυσανίας ἀναφέρει ἰδὼν αὐτὸ ἐν τῷ ναῷ. Β' (17, 5) «ἔστυν ἐπὶ κίονος ἄγαλμα Ἡρας ἀρχαῖον».

Ἡ βᾶσις αὐτοῦ ἐσχηματίσθη δι' ἀποκοπῆς τῶν τεσσάρων γωνιῶν τοῦ τετραγώνου λίθου, οὕτως ὥστε νὰ δοθῆ ὀκτώγωνον σχῆμα εἰς τὸν κίονα. Ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ἔψιν τὰ ὑπὸ τοῦ Παυσανίου (Β' 9, 6 καὶ Β' 17, 5) «ἢ δὲ κίονι ἔστυν εἰκασμένη» ἀναφερόμενα, ἠθέλομεν θεωρήσει τὸν κίονα τοῦτον ὡς ἐν τῶν ἀρχαιοτάτων καὶ πρωτογόνων ξόανων τῆς ἐν τῷ ἐκεῖ ναῷ ἐν μεγίστη τιμῇ λατρευομένης θεᾶς Ἡρας, περὶ ᾧν πλείστας μαρτυρίας περιέσωσαν ἡμῖν οἱ συγγραφεῖς.

² Mycenaean Tree and Pillar Cult and its Mediterranean relations: *The Journal of Hell. Studies* vol. XXI (1901) σ. 99 - 204.